

B.t. umhverfis- og samgöngunefndar

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

Reykjanesbæ, 20. apríl 2021

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um lagningu Suðurnesjalínu 2

Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis er með til meðferðar frumvarp til laga um framkvæmdaleyfi fyrir lagningu Suðurnesjalínu 2, þskj. 439 á 353. máli. Frumvarpið felur í sér að Alþingi lögfesti heimild til að veita Landsneti framkvæmdaleyfi við lagningu Suðurnesjalínu 2 í landi sveitarfélaganna Hafnarfjarðar, Grindavíkur, Reykjanesbæjar og Voga.

Þróunarfélag Keflavíkurflugvallar (Kadeco) leggur áherslu á mikilvægi þess að réttur sveitarfélaga sé virtur og hvetur alla hlutaðeigandi aðila, framkvæmdaraðila, viðkomandi sveitarfélög, Alþingi og aðra til að leggja sig fram við að tryggja framgang Suðurnesjalínu 2 í sem mestri sátt og í samræmi við fyrirliggjandi áætlanir. Þá vill Kadeco nota tækifærið til að áréttta mikilvægi þess fyrir þróun og uppbyggingu sjálfbærs samfélags og nýtingu atvinnutækifæra á Suðurnesjum að orkuöryggi svæðisins verði tryggt. Kadeco tekur því undir það sem segir í greinargerð frumvarpsins um nauðsyn þess að styrkja flutningskerfi raforku á Suðurnesjum og undirbúa svæðið fyrir aukna raforkuþörf.

Einhæft og brothætt atvinnuástand á Suðurnesjum

Skráð atvinnuleysi Vinnumálastofnunar á Suðurnesjum í febrúar 2021 var 24% sem er rúmlega tvöfalt meira en atvinnuleysi á landsvísu sem var 11,4%. Neikvæð þróun atvinnuleysis á Suðurnesjum umfram aðra landshluta er ekki ný af nálinni og hófst ekki með þeirri efnahagslegu niðursveiflu sem orðið hefur í kjölfar heimsfaraldurs kórónaveirunnar. Þvert á móti má segja að hún sé einkenni á atvinnulífnum á Suðurnesjum og afleiðing þess hve einhæft það hefur verið um langa tíð og þar af leiðandi brothætt og viðkvæmt fyrir sveiflum í þeim atvinnugeirum sem það hefur byggt á. Síðastliðin 10 ár hafa leitt þetta bersýnilega í ljós.

Mikill vöxtur í ferðaþjónustu á Íslandi og á heimsvísu á öðrum áratug tuttugustu aldarinnar leiddi til mikillar fjölgunar farþega um Keflavíkurflugvöll. Aukin umsvif á flugvöllinum leiddu til hraðs og mikils vaxtar á Suðurnesjum, nægrar atvinnu og fordæmalausrar fólksfjölgunar. Þetta reyndist hins vegar brothætt staða eins og í ljós kom strax haustið 2018 þegar halla fór undan fæti hjá flugfélaginu WOW Air og síðan gjaldþrot þess vorið 2019. Haustið 2018 fór atvinnuleysi á svæðinu að aukast umfram aðra landshluta og í febrúar 2020, síðasta mánuðinn áður en áhrif heimsfaraldursins byrjuðu að koma fram, var atvinnuleysi 9,1% samanborið við 5% á landinu öllu. Síðan þá hefur heimsfaraldurinn nánast lamað ferðalög í heiminum með ýmsum afleiðingum og þar með talið auknu atvinnuleysi á Suðurnesjum. Það er ljóst að ekki er sjálfbært fyrir atvinnulíf á svæðinu að reiða sig um of, eða nær eingöngu, á eina stoð. Sú stoð hefur verið í formi ferðaþjónustu undanfarinn áratug en þar áður treysti margt Suðurnesjafólk á störf tengd umsvifum varnarliðsins á svæðinu en eins og þekkt er fór varnarliðið af landi brott árið 2006 með tilheyrandi fækkun starfa.

Markviss stefnumótun, samvinna og orkuöryggi er forsenda árangurs

Sú áhætta sem einhæft atvinnulíf hefur skapað fyrir samfélagið á Suðurnesjum er fyrir löngu ljós. Þess vegna hafa verið gerðar ýmsar tilraunir og atlögur að því að auka fjölbreytni atvinnulífsins á svæðinu, með misgóðum árangri eins og dæmin sanna sem má að einhverju leyti rekja til skorts á samvinnu, samráði og sameiginlegri framtíðarsýn hagaðila á svæðinu.

Á undanförunum árum hafa sveitarfélögin á svæðinu ásamt helstu hagaðilum þess vegna komið saman til að marka sameiginlega stefnu og sýn fyrir svæðið til framtíðar. Þetta hefur bæði verið gert í tengslum við gerð sóknarætlunar Suðurnesja 2020-2024 sem og á vegum Suðurnesjavettvangs, umræðuvettvangs hagaðila á Suðurnesjum. Þessi samvinna hefur leitt af sér framtíðarsýn á grundvelli mikillar greiningar og stefnumótunarvinnu sem aðilar á svæðinu eru samþykki að vinna samkvæmt.

Mikilvægt er talið að nýta tækifærin sem fólgin eru í grænni orku svæðisins, t.d. með stofnun vistvæns auðlindagarðs og að stuðla að orkuskiptum á Suðurnesjum með hliðsjón af staðsetningu Keflavíkurflugvallar. Flest þau tækifæri sem eru nefnd byggja á orkuvinnslu og orkunýtingu til umhverfisvænnar atvinnuuppbyggingar. Þetta eru tækifæri sem raunhæft er að verði að veruleika og muni verða til þess að auka fjölbreytni og stöðugleika atvinnulífsins á svæðinu. Á sama tíma er ljóst að til þess að mögulegt sé að vinna að þeim markvisst þarf að tryggja afhendingaröryggi raforku á svæðinu til frambúðar. Ein meginniðurstaða Suðurnesjavettvangs var að bakhjarlar vettvangsins, sveitarfélögin á Suðurnesjum, Kadeco, Isavia og SSS, undirrituðu yfirlýsingu um að hraða innleiðingu hringrásarhagkerfisins. Að snúa vörn í sókn, efla atvinnulíf og styrkja innviði svæðisins og stuðla að samdrætti í losun gróðurhúsalofttegunda.

Þróunaráætlun nærumhverfis Keflavíkurflugvallar

Kadeco vinnur að gerð þróunaráætlunar nærumhverfis Keflavíkurflugvallar og horfir í því skyni til ársins 2050. Tækifærin eru mikil og snúa þau ekki eingöngu að ferðapjónustu og flugi. Staðsetningin á milli Evrópu og Ameríku, nálægðin við höfuðborgarsvæðið, mannauður sveitarfélaga og kostir íslensks samfélags eru ótvíræðir fyrir framtíðar þróunarsvæði. Græn orka, sveigjanleiki og aðlögunar- og samstarfshæfni samfélagsins eru sömuleiðis þættir sem gegna stóru hlutverki í samskiptum og viðskiptum þjóða.

Þróunaráætlun svæðisins mun vera mótuð með sjálfbærni að leiðarljósi og tefla fram tækifærum sem nýta innlenda, græna orkugjafa. Sem dæmi um möguleg tækifæri má nefna framleiðslu vetnis til útflutnings og fyrir flugvélar sem fara um Keflavíkurflugvöll, uppbyggingu rafhleðslustöðva fyrir flug á leið yfir Norður-Atlantshaf, framleiðslu rafhlaða fyrir bílasamgöngur og fleira. Það er hins vegar ljóst að til þess að þessir kostir og margir aðrir geti orðið að veruleika þurfa réttar forsendur að vera til staðar. Ein af þeim er að afhendingaröryggi raforku á Suðurnesjum verði tryggt til framtíðar. Sú ótrygga staða hvað þetta varðar og sem nú er uppi hefur þegar leitt til þess að hugmyndir og áform hafa frestast eða farið annað.

Annað úrlausnarefni sem kallað verður eftir í samkeppni um þróunaráætlun svæðisins, sem fara mun fram á árinu, eru samgöngur milli flugvallar og höfuðborgarsvæðis. Áhugavert verður að fylgjast með þeim samgöngumátum eða -breytingum sem þátttakendur í samkeppninni munu tefla fram og er búist við ófyrirséðum tillögum hvað þetta varðar. Mikilvægt er að veghelgunarsvæði Reykjanesbrautar verði

virt komi til þess að kallað verði eftir notkun á þeim við þróun samgangna á milli höfuðborgarsvæðis og flugvallar.

Tækifærin blasa við og með vandaðri, framsýnni áætlanagerð og góðu samstarfi verður hægt að nýta það besta sem svæðið hefur upp á að bjóða. Kadeco vill því skora á alla hlutaðeigandi aðila að beita sér fyrir því að ekki verði frekari tafir á uppbyggingu Suðurnesjalínu 2 og snúa bökum saman um að nýta tækifærin til hagsbóta fyrir samfélagið á Suðurnesjum.

Kadeco hvetur alla hlutaðeigandi aðila, framkvæmdaraðila, viðkomandi sveitarfélög, Alþingi og aðra til að sameinast um að tryggja framgang Suðurnesjalínu 2 í samræmi við þær framkvæmdaáætlanir sem fyrir liggja.

Virðingarfyllt,

Pálmi Freyr Randversson
framkvæmdastjóri Próunarfélags Keflavíkurflugvallar